

6. Secundum argumentum D. Thomæ est: Assumptio terminatur ad unitatem personæ; sed in eo casu non ita posset terminari, ut dictum est; ergo. Respondet D. Thomas in eo casu assumptionem in singulis personis ad unitatem personæ terminari, seu naturam humanam in unitatem assumi, non unius personæ tantum, sed singularum personarum; sensus est, in eo casu esse tres assumptiones, tresque uniones, atque earum singulas ad unitatem personæ terminari; et hoc tantum esse de ratione assumptionis vel unionis.

7. In solutione ad tertium explicat D. Thomas qualis esset in eo casu idiomatum communicatio, tam inter Deum et hominem, quam inter personas inter se. Et littera est satis clara, pendet vero ex iis quæ traduntur in 1 p., q. 39, et quæ infra dicemus, quæst. 16; itaque in communibus et essentialibus esset communicatio idiomatum, tam inter hunc Deum et hunc hominem, quam inter personas; in notionalibus vero seu personalibus esse posset inter hunc hominem et singulas personas, quia pro singulis posset hic homo supponere, non tamen inter personas inter se, quia nunquam una pro alia supponit.

ARTICULUS VII.

Utrum una persona divina possit assumere duas naturas humanas¹.

1. *Ad septimum sic proceditur. Videtur quod una persona divina non possit assumere duas naturas humanas. Natura enim assumpta in mysterio incarnationis non habet aliud suppositum, præter suppositum personæ divinæ, ut ex supradictis patet². Si ergo ponatur esse una persona divina assumens duas humanas naturas, esset unum suppositum duarum naturarum ejusdem speciei, quod videtur implicare contradictionem; non enim natura unius speciei multiplicatur, nisi secundum distinctionem suppositorum.*

2. *Præterea, hac suppositione facta, non posset dici quod persona divina incarnata esset unus homo, quia non haberet unam naturam humanam. Similiter etiam non posset dici quod esset plures, quia plures homines sunt supposito distincti, et ibi esset tantum unum*

¹ 3, d. 4, q. 2, art. 5.

² Artic. præced., et artic. 2 hujus quæstionis.

suppositum. Ergo prædicta positio est omnino impossibilis.

3. *Præterea, in incarnationis mysterio tota natura divina est unita toti naturæ assumptæ, id est, cuilibet parti ejus; est enim Christus perfectus Deus, et perfectus homo, totus Deus, et totus homo, ut Damascenus dicit, in 3 lib.¹ Sed duæ humanæ naturæ non possent totaliter sibi invicem uniri, quia oporteret quod anima unius esset unita corpori alterius, et quod etiam duo corpora essent simul, quod confusione induceret naturarum. Non ergo est possibile quod una persona divina duas humanas naturas assumat.*

Sed contra est, quod quicquid potest Pater, potest Filius. Sed Pater post incarnationem Filii potest assumere naturam humanam aliam numero ab ea quam Filius assumpsit; in nullo enim per incarnationem Filii est diminuta potentia Patris vel Filii. Ergo videtur quod Filius post incarnationem possit aliam humanam naturam assumere, præter eam, quam assumpsit.

Respondeo dicendum, quod illud, quod potest in unum et non in amplius, habet potentiam limitatam ad unum. Potentia autem divinæ personæ est infinita; nec potest limitari ad aliquid creatum. Unde non est dicendum quod persona divina ita assumpserit unam naturam humanam, quod non potuerit assumere aliam. Videretur enim ex hoc sequi, quod personalitas divina naturæ esset ita comprehensa per unam naturam humanam, quod ad ejus personalitatem alia assumi non posset, quod est impossibile; non enim increatum a creato comprehendendi potest. Patet ergo, quod siue considereremus personam divinam secundum virtutem, quæ est principium unionis, sive secundum suam personalitatem, quæ est terminus unionis, oportet dicere quod persona divina, præter naturam humanam, quam assumpsit, possit aliam numero naturam humanam assumere.

Ad primum ergo dicendum, quod natura creata perficitur in sua ratione per formam, quæ multiplicatur secundum divisionem materiæ. Et ideo si compositio materiæ et formæ constitutæ novum suppositum, consequens est quod natura multiplicetur secundum multiplicationem suppositorum; sed in mysterio incarnationis, unio formæ et materiæ, id est animæ et corporis, non constituit novum suppositum, ut supra dictum est², et ideo posset esse multi-

¹ Lib. 3 Orth. fid., c. 7.

² Art. præc.

tudo secundum numerum ex parte naturæ, propter divisionem materiæ, absque distinctione suppositorum.

Ad secundum dicendum, quod posset videri dicendum, quod prædicta positione facta sequeretur, quod essent duo homines propter duas naturas, absque hoc quod essent ibi duo supposita; sicut e converso tres personæ dicerentur unus homo propter unam naturam humanam assumptam, ut supra dictum est¹. Sed hoc non videtur esse verum, quia nominibus est utendum secundum quod sunt ad significandum imposita; quod quidem est ex consideratione eorum, quæ apud nos sunt. Et ideo oportet circa modum significandi et consignificandi considerare ea quæ apud nos sunt; in quibus nunquam nomen ab aliqua forma impositum pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem suppositorum. Homo enim, qui est duobus vestimentis induitus, non dicitur duo vestiti, sed unus vestitus duobus vestimentis; et qui habet duas qualitates, dicitur singulariter aliquis secundum duas qualitates. Natura autem assumpta quantum ad aliquid se habet per modum indumenti, licet non sit similitudo quantum ad omnia, ut supra dictum est². Et ideo si persona divina assumeret duas naturas humanas, propter unitatem suppositi, diceretur unus homo, habens duas naturas humanas. Contingit autem quod plures homines dicuntur unus populus, propter hoc quod conveniunt in aliquo uno, non autem propter unitatem suppositi. Et similiter, si due personæ divinæ assumerent unam numero humanam naturam, dicerentur unus homo (ut supra dictum est³), non unitate suppositi, sed in quantum conveniunt in aliquo uno.

Ad tertium dicendum, quod divina et humana natura non eodem ordine se habent ad unam personam divinam, sed per prius comparatur ad ipsam divinam naturam, utpote quæ est unum cum ea ab aeterno. Sed natura humana comparatur ad personam divinam per posterius, utpote assumpta ex tempore a divina persona; non quidem ad hoc quod natura sit ipsa persona, sed quod persona Dei in humana natura subsistat; Filius enim Dei est sua deitas, sed non est sua humanitas. Et ideo ad hoc quod natura humana assumatur a divina persona, requiritur quod divina natura unione personali unitatur toti naturæ assumptæ, id est, secun-

¹ Art. præc., ad 2.

² Quæst. 2, art. 6. ad 1.

³ Quæst. 2, art. 6, ad 2.

COMMENTARIUS.

1. *Titulus articuli.— Titulus est clarus, et quamvis in littera limitetur ad humanas naturas, tamen sensus ad quascunque naturas assumptibiles extenditur, sive sint ejusdem, seu diversæ speciei; nam eadem est ratio de omnibus, et sensus est, an possint ita assumi ut simul maneant unitæ.*

2. *Affirmat igitur D. Thomas posse unam divinam personam duas naturas assumere, atque cum non limitet numerum, intelligit plane in quovis numero finito hoc posse fieri, etiamsi in infinitum augeatur, quod totum probat illius ratio, scilicet quia persona divina, tam ut principium efficiens, quam ut terminus hujus unionis, est simpliciter infinita, et ad hunc effectum sufficientissima; supponit vero D. Thomas, ut per se notum, ex parte naturarum repugnantiam esse non posse; quia, licet secundum naturalem capacitatem se se excludant a consortio ejusdem personæ et connaturalis, tamen secundum capacitatem obedientialem non se excludent a consortio ejusdem personæ infinitæ, et superioris ordinis; si enim nunc natura divina et humana, quæ multo magis inter se distant, quam omnes creature naturæ, non se excludent a communione ejusdem divinæ personalitatis, multo minus se excluderent naturæ creatæ inter se. Et hoc docuit etiam in solutione ad primum, quæ ex dictis sufficienter exposita est.*

3. *In solutione ad secundum definit, in eo casu unam personam habentem plures humanitatem unum hominem fore, quod solum ex usu et significatione nominum colligit, de qua re inferius disputabimus.*

4. *Solutio ad tertium nonnulla continet notatione digna: primum enim querit D. Thomas, an in eo casu naturæ assumptæ ita essent inter se unitæ, uti nunc humana divinæ, et respondet multo esse majorem unionem inter naturam divinam, et quamcumque assumptam, quam inter assumptas inter se, propter majorem unitatem divinæ naturæ cum Verbi personalitate, quæ doctrina sufficienter explicata est superiori disputatione,*

sectione secunda, conclusione secunda. Quærit secundo, an in eo casu posset dici una humanitas prius assumpta aliam assumere, si-
cut nunc dicitur divina natura assumere hu-
manitatem; et respondet optime negando,
tum quia una humanitas non esset principium
assumendi aliam, tum quia non esset terminus
assumptionis ejus; nunc enim divina na-
tura propter summam unitatem, quam habet
cum Verbo, dicitur ad se sumere, quia sumit
ad personam Verbi, quæ est idem quod ipsa;
at vero humanitas, licet esset unita Verbo,
non tamen est ipsum Verbum, et ideo quod
assumitur ad Verbum ipsum, non potest dici
assumi ad humanitatem, præsertim cum dic-
tum sit unam naturam assumptam non uniri
alteri, sicut divinitatem ipsam.

3. *Communicatio idiomatum esset inter na-
turias assumptas.* — Addit tertiam quæstiunculam Cajetanus, an esset tunc communicatio
idiomatum inter naturas assumptas, verbi
gratia, inter Angelum et hominem, et res-
pondet negando; itaque si ille homo moreretur,
non esset verum dicere Angelum mori,
sicut nunc est verum dicere Deum mori. Sed
hæc sententia mibi videtur falsa, loquendo de
propria communicatione idiomatum inter na-
turias in concreto significatas, quia hæc com-
municatio non fundatur nunc (ut ipse putat)
in hoc, quod divinitas et persona Verbi sunt
omnino idem, sed in hoc, quod una et ea-
dem persona sub utraque natura subsistit, et
pro ea supponunt nomina naturam ipsam in
concreto significantia, ut videre etiam est in-
ter duas formas accidentales existentes in eo-
dem supposito, et expositorio syllogismo con-
vinci potest; recte enim sequitur: Hic homo
patitur; ergo Verbum patitur; rursus: Sed
Verbum est hic Angelus (suppono enim simul
assumpsisse naturam angelicam); ergo hic
Angelus patitur. Medina negat ultimam con-
sequentiā, quia significatur, inquit, in illo
consequenti hunc Angelum pati in propria
natura; sed contra, quia subjecta, præsertim
in concreto significata, pro materiali accipi
solent; alias hæc esset falsa in illo casu: Hic
Angelus creat, vel, Hic homo est genitus ab
æterno; et ideo merito D. Thomas admittit
hanc communicationem idiomatum in eo casu,
in 3, d. 1, q. 2, art. 5, quem sequuntur
Gabriel ibi, q. 2, art. 3, dub. 4; Marsil., in 3,
q. 2, art. 3, dub. 3. Dixi, loquendo de propria
communicatione in concreto, nam aliqua
prædicationes, quæ interdum fiant in ab-
stracto respectu divinæ naturæ, propter unita-

tem ejus cum sua persona, non possent ex-
tendi ad naturas assumptas; ut, verbi gratia,
Hic homo dicitur esse sua divinitas, non ta-
men posset dici esse sua angelica natura, vel
quid simile.

6. An vero sicut dicitur natura divina in-
carnata, ita etiam posset dici natura angelica,
vel e contrario natura humana angelizata (si
ita loqui licet), controverti potest. Dicendum
vero est non posse dici naturam angelicam
incarnatam, eodem modo quo divinitas, quia,
ut dictum est, non esset eodem modo unita
carni; posset tamen alio modo dici, quatenus
unita esset carni in eodem supposito.

ARTICULUS VIII.

*Utrum fuerit magis conveniens quod persona
Filiī assumeret humanam naturam, quam
alia persona divina¹.*

4. *Ad octavarum sic proceditur. Videtur quod
non fuerit magis conveniens Filiū Dei incar-
nari, quam Patrem, vel Spiritum Sanctum.
Per mysterium enim incarnationis, homines ad
veram Dei cognitionem sunt perducti, secun-
dum illud Joan. 18: In hoc natus sum, et ad
hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam
in veritate. Sed ex hoc quod persona Filii Dei
est incarnata, multi impediti fuerunt a vera Dei
cognitione, ea, quæ dicuntur de Filio secundum
humanam naturam, referentes ad ipsam Filii
personam, sicut Arius, qui posuit inæqualitatē
personarum propter hoc, quod dicitur
Joan. 14: Pater major me est. Qui quidem er-
ror non provenisset, si persona Patris incar-
nata fuisset; nullus enim estimasset Patrem
Filio minorem. Magis ergo videtur fuisse con-
veniens, quod persona Patris incarnaretur,
quam persona Filii.*

2. *Præterea, incarnationis effectus videtur
esse recreatio quædam humanæ naturæ, secun-
dum illud Galat. ult.: In Christo Jesu, ne-
que circumcisio aliquid valet, nec præputium,
sed nova creatura; sed potentia creandi appro-
priatur Patri. Ergo magis decuisset Patrem
incarnari, quam Filium.*

3. *Præterea, incarnationis ordinatur ad remis-
sionem peccatorum, secundum illud Matthæi
primo: Vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim
salvum faciet populum suum a peccatis eorum.
Remissio autem peccatorum attribuitur Spir-*

¹ Infra, q. 39, art. 8, ad 3; et 3, d. 1, q. 2,
art. 2; et 4 contra, c. 39, fin., et 42.

tui Sancto, secundum illud Joan. 20: Accipite
Spiritum Sanctum: quorum remiseritis pec-
cata, remittuntur eis. Ergo magis congruebat
personam Spiritus Sancti incarnari, quam
personam Filii.

Sed contra est, quod Damascenus dicit in 3
lib.¹: In mysterio incarnationis manifestata
est sapientia et virtus Dei; sapientia quidem,
quia inventit difficultissimam solutionem pretii quam
decentissimam; virtus autem, quia victimum fe-
cit rursus victorem. Sed virtus et sapientia ap-
propriantur Filio, secundum illud, 1 Cor. 1:
Christum Dei virtutem et Dei sapientiam.
Ergo conveniens fuit personam Filii incar-
nari.

Respondeo dicendum, quod convenientissi-
mum fuit personam Filii incarnari, primo
quidem ex parte unionis. Convenienter enim ea
quæ sunt similia, uniuntur. Ipsius autem per-
sonæ Filii, qui est Verbum Dei, attenditur uno
quidem modo communis convenientia ad totam
creaturam, quia verbum artificis, id est, con-
ceptus ejus, est similitudo exemplaris eorum
quæ ab artifice sunt. Unde Verbum Dei, quod
est æternus conceptus ejus, est similitudo exem-
plaris totius creaturæ. Et ideo sicut per par-
ticipationem hujus similitudinis creaturæ sunt
in propriis speciebus institutæ, sed mobiliter,
ita per unionem Verbi ad creaturam, non par-
ticipatam, sed personalem, conveniens fuit re-
varari creaturam in ordine ad æternam et im-
mobilem perfectionem. Nam et artifex per for-
man artis conceptam, qua artificiatum condi-
dit, ipsum, si collapsum fuerit, restaurat. Alio
modo habet convenientiam specialiter cum hu-
mana natura, ex eo quod Verbum est concep-
tus æternæ Sapientiæ, a qua omnis sapientia
hominum derivatur. Et ideo per hoc homo in
sapientia perficitur, quæ est propria ejus per-
ficiatio, prout est rationalis, quod participat
Verbum Dei, sicut discipulus instruitur per
hoc quod recipit verbum magistri; unde Eccle-
siæ dicitur: Fons sapientiæ verbum Dei in ex-
celsis. Et ideo ad consummatam hominis per-
fectionem, conveniens fuit ut ipsum Verbum
Dei humanæ naturæ personaliter uniretur.

Secundo potest accipi ratio hujus congruen-
tiae ex fine unionis, qui est impletio prædesti-
nationis, eorum, scilicet, qui præordinati sunt
ad hereditatem cœlestem, quæ non debetur nisi
filii, secundum illud Rom. 8: Si filii, et ha-
redes. Et ideo congruum fuit ut per eum, qui
est filius naturalis, homines participarent si-

De hac re jam disputatum est, et littera
nulla indiget expositione.

DISPUTATIO XIII.

In quatuor sectiones distributa.

DE TERMINO ASSUMPTIONIS EX PARTE PERSONÆ
ASSUMENTIS, IN QUAVIS INCARNATIONE POSSI-
BILI.

Ad tria capita potest revocari disputatio,
scilicet ad naturam divinam, ad personas di-
vinas, et ad personas creatas; de natura enim
creata, suppositis iis quæ de natura divina
dicemus, nihil dicendum supererit. Rursus
personæ assumentes comparari possunt, vel
plures personæ ad unam naturam, vel una
persona ad plures naturas; præter has nulla
comparatio aut quæstio videtur possibilis.